

Av. Hülya Gülbahar

İzmir 9 Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1978 yılından beri Türkiye Kadın Hareketi aktivistlerindedir.

10 yılı aşkın bir süre Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kolektifinde yer almıştır. Halen gönüllü avukatlarındandır.

2007- 2010 tarihleri arasında Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği'nin (KA-DER) genel başkanlığı yapmıştır. Eşitlik İzleme Kadın Grubu'nun (EŞİTİZ) kurucu ve sözcülerindedir.

Gülbahar, şiddet yasaları, medeni yasa, ceza yasası, anayasa, İstanbul Sözleşmesi, nafaka hakkı kadın platformu, Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK) gibi kadın platformlarının kurucu ve sözcülerinden olmuştur. Çeşitli kitap ve dergilerde yazıları yayınlanmakta; televizyon ve radyo programları yapmakta ve konferanslar vermektedir.

İstanbul Hukuk Fakültesi'nin İnsan Hakları Ödülü'ne, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği'nin Önder Kadın Ödülü'ne, Antalya Barosu'nun Uğur Mumcu Ödülü'ne, Hollanda Dışişleri Bakanlığı'nın İnsan Hakları Altın Lale Ödülü'ne değer bulunmuştur.

BOŞANAN KADININ YOKSULLUK NAFAKASINA DAİR TARTIŞMALAR*

Av. Hülya Gülbahar**

Türkiye'de kadın hakları çok ciddi bir saldırı altında ve yeni bir olgu olarak ilk defa açıkça örgütlenmiş bir erkek hareketiyle karşı karşıyayız. Daha önceleri de her kesimden erkek, kadın haklarına karşı adı konmamış, örtülü, gizli bir örgütlenme içindeydi, her fırsatta gizli ittifaklar oluşturuyorlardı. Şimdi ise, Yeniden Refah Partisi gibi bir takım politik partilerin erkekleri, sayısız İslami cemaat ve tarikat ve açıkça kadın düşmanlığı yapan bir grup erkek ve etraflarına topladıkları kimi kadınlar, boşanmış babalar, dağılmış aileler, süresiz nafaka karşıtları, aile meclisleri, aile platformları gibi çeşitli adlar ve biçimler altında açıkça örgütlenmiş durumdadır. Bunlar, sadece son 40 yılın kadın kazanımlarına değil, medeni yasanın kendisine ve hatta Osmanlı döneminden gelen hakların tümüne karşılar. Bu nedenle, bu örgütlenmelerin çoğu, karma eğitime, kadının çalışma ve miras hakkına, boşanma ve

*Kadına Yönelik Erkek Şiddeti ile Mücadele kitabında yer almıştır. Bilgi Üniversitesi Yayınları, Aralık 2020, Yayına Hazırlayanlar: Dr. M. Buket Soygüt-Aras Türay

**İstanbul Barosu

nafaka hakkına karşılar; erkeğin aile reisliğinin geri getirilmesi gerektiğini açıkça savunuyorlar. Kadınları patriarkal şiddetten korumak üzere düzenlenen Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı şiddet yasasına da karşılar. Dünyada da, kadın hakları konusunda katedilen mesafeye tepki olarak yükselen bir kadın düşmanı/antigender bir erkek hareketi var. Onlar da Türkiye'dekiler gibi itirazlarını, kadın erkek eşitliği, aile, kürtaj, LGBTİ+ hakları gibi konularda yükseltiyorlar. Türkiye'nin şanssızlığı, kadın erkek eşitliğine karşı olduğunu açıkça ilan eden ve tüm politikalarını bunun üzerine kuran bir iktidarın işbaşında olması. Kısaca TBMM Boşanma Komisyonu olarak anılan *“Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu”*nun hazırladığı rapor, kadın haklarına savaş açan bu kesimlerin taleplerinin önemli bir bölümünü içeriyordu. 2016 yılında hazırlanan ve 2017 yılında Meclise sunulan rapor, fiilen bir hükümet programı niteliği taşıyor ve yıllardır hiç gündemden düşmüyor.

Boşanma Komisyonu Raporu'nda yer alan konular sürekli gündemde tutuluyor. Boşanan kadının yoksulluk nafakasının sınırlanması, çocuk istismarcılarına af getirilmesi, çocuklarla cinsel ilişki ve evlilik yaşının indirilmesi, tecavüzcü ile evlilik halinde cezasızlık getirilmesi, 6284 sayılı şiddet yasasının değiştirilmesi, Avrupa Konseyi şiddet sözleşmesi olan İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması konuları sürekli gündemde tutuluyor. Konulardan biri öne çıkartılıyor, kadın hareketinin ve toplumun tepkisi üzerine geri çekilip tekrar rafa konuyor; ama hemen raftan bir diğer konu indiriliyor. Çünkü hepsi birbiriyle bağlantılı ve yaratılmak istenen yeni toplum modeli için de önemli konular.

Nafaka konusuna geçmeden önce, sempozyumun konusu itibarıyla kadına karşı şiddet ile ilgili iki konuya kısaca değinmek istiyorum.

Kadının beyanı esastır ilkesi neden tartışmaya açılıyor?

Kadına karşı şiddet konusunda üzerinde en çok tartışılan konulardan biri de, kadının beyanı esastır ilkesi. Şiddetle ilgili 6284 sayılı yasaya ve İstanbul Sözleşmesi'ne karşı çıkanlar, kadının beyanı esastır ilkesi nedeniyle erkeklerin, başka hiçbir delil olmaksızın evden uzaklaştırıldığını ve hatta hapse atıldığını iddia ediyorlar. Oysa ki, 6284 sayılı yasa uyarınca, sadece şiddete uğrayan kadın ve çocukların mağdur edilmemesi için geçici maddi yardım yapılması, kalacak yer sağlanması, şiddet uygulayanın evden uzaklaştırılması gibi tedbir kararlarının verilmesinde kadının beyanı esas alınmaktadır. Gerçek dışı, iftira niteliği

taşıyan beyanlarla bir koruma kararı alındı ise, bu karara karşı itiraz yolu açıktır. Kararın öğrenilmesinden itibaren iki hafta içinde delilleri ile birlikte mahkemeye itiraz edilerek koruma kararı kaldırılabilir. Bugün Türkiye’de sorun, kadınların iftiralarla, basit nedenlerle koruma kararları alması değil; koruma kararı alamaması ya da alınan koruma kararlarının kağıt üzerinde kalmasıdır. Adalet Bakanlığı verilerine göre 2019 yılında 41 bin 383 kadının koruma kararı için yaptığı başvuru reddedilmiştir. Ayrıca, 6284 sayılı yasada kadının beyanıyla verilecek hapis cezası ile ilgili bir düzenleme yoktur. Yasadaki hapis cezası, mahkeme tarafından verilen koruma kararını ihlal eden erkeğe, mahkeme kararına uymadığı için, mahkeme tarafından verilen cezadır.

Kadının beyanını tartışmak, kadının beyanı üzerine harekete geçen 6284 sayılı Şiddet Koruma Yasası’nı işlevsiz kılma operasyonun bir parçasıdır. Şiddetin belgesi yoksa koruma kararı verilmesin ya da 15 gün, 1 hafta gibi kısa sürelerle verilsin talebi, ne yazık ki TBMM Boşanma Komisyonu Raporu’nda da yer alan bir taleptir. “*Şiddetin belgesi yoksa kadın koruma kararı alamaz*” demek, hem İstanbul Sözleşmesi’ndeki hem 6284 sayılı Yasadaki şiddet tanımını değiştirmeye kalmaktır. Hem yasanın, hem de sözleşmesinin içeriğini tamamen boşaltmak anlamına gelmektedir. Çünkü şiddet tanımı, sadece şiddete maruz kalmayı değil, maruz kalma tehlikesinin bulunmasını da şiddet saymaktadır. 6284 sayılı yasa daha birinci maddesinde, yasanın amacının “*şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan... kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi*” olduğunu vurgulamaktadır. İkinci maddede şiddet tanımı “*Kişinin... zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı da içeren... her türlü tutum ve davranışı*” içermektedir. Tehdidin kendisi bile başlı başına şiddettir.

Kaldı ki, şiddet yasaları ve uluslararası sözleşmeler, öncelikle şiddeti önlemeyi hedeflerler; sonra da mağduru korumak ve faili cezalandırmak gelir. Şiddete karşı harekete geçmek için delil, belge aranması; dünyanın kabul ettiği şiddet tanımını değiştirmeye kalkmak, devletlerin şiddeti önleme görevinden vazgeçmesini istemek demektir. Buna tabi ki Türkiye kadın hareketi de dünya kadın hareketi de izin veremez, vermeyecektir.

Kadın beyanı esastır ilkesinin tartışmaya açıldığı bir diğer alan ise cinsel suçlar ile ilgili soruşturma ve kovuşturma yapılması, yargılamada bu beyana hukuki değer atfedilmesi konusudur. Genel olarak gizlice işlenen tecavüz gibi, cinsel istismar gibi suçlarda mağdurun beyanı ile harekete geçilmesi ve beyanın yargılama aşamasında da delil niteliği taşıması yaşamsal önem taşıyan bir konudur.

Bu konu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da yer almakta, psikolog değerlendirmesinin dikkate alınması, tarafların beyanlarının güvenilirliğinin konuya duyarlı bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Eski Cumhuriyet Savcısı Suat Çalışkan'ın Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar (Adalet Yayınları, Ankara, 2013) adlı kitabından bir özet derleme yapıldığında; mağdur beyanlarının güvenilir olması ve hükme esas alınması ile ilgili ilkeler şöyle özetlenebilir:

1. **Mağdur** beyanı **hayatın olağan akışına** aykırı olmamalıdır.

2. **Mağdur** beyanları tüm aşamalarda **samimiyetinden** şüpheye düşülecek bir tutarsızlık görülmeyen iddiaları içermeli, beyanlar **birbiriyle tutarlı, ayrıntılı ve istikrarlı olmalıdır**. (Mağdurun şokta olması, travma geçirmesi, kendini koruma kaygısı gibi nedenlerle çelişkili gibi görünen beyanlar, mağdurun içinde bulunduğu ruh hali gözetilerek değerlendirilmelidir)

3. **Mağdur** ile sanık arasında iftira atmayı gerektirecek bir **husumet** bulunmamalıdır.

4. **Mağdur** beyanlarının **güvenilirliğini** sarsacak herhangi bir veri, teknik bulgu elde edilmemelidir.

5. **Mağdur** yaşadığı olayı hemen akabinde **tanıklara anlatmalı**, mağdur anlatımları bu konuya ilişkin tanık beyanları ile doğrulanmalıdır. Olay anı ve sonrası mağdur, yaşadıklarını tanıklar ile paylaşmalı ve mağdur beyanları tanık anlatımları ve varsa **doktor raporları** ile doğrulanmalıdır. (Birçok durumda kimi mağdurların uzun süre sessizliğe gömüldüğü ve olayı kimse ile paylaşmadığı da unutulmamalıdır).

6. **Mağdurun** iddiaları, **kendi onur ve namusunu** ilgilendiren bir konu olduğu için bu şekilde bir beyanda bulunmasını gerektirecek başka nedenlerin bulunmaması gerekir.

Bu kuralların birkaçı bir aradaysa, mağdurun beyanının sadece soruşturmaya değil hükme de esas alınması gerekir. Bu yönde birçok Yargıtay kararı var. Ofisinde odasına çağırıldığı stajyerine cinsel tacizde bulunan avukatın eylemini nasıl ispat edeceksiniz? Yargıtay'ın şu ana kadar geliştirdiği bu kriterlerle ispat edilecek. Nitekim, stajyere cinsel taciz davasında da bu nedenle mahkumiyet kararı verilmişti.

Görüldüğü gibi “kadının beyanı esastır” ilkesi, (kadın yerine mağdur kelimesi kullanılarak) özellikle cinsel suçlarda, Yargıtay'ın uygulamakta olduğu bir ilke. Kadın yerine mağdurun, çocuğun ya da “cinsel saldırıya maruz kalan erkeğin beyanı esastır” dediğimizde hiçbir şey değişmiyor. Aynı kurallar uygulanacak. Ama mağdur kelimesi yerine kadın

kelimesi kullanıldığı anda itirazlar yükselmeye başlıyor. Amaç, niteliği gereği genelde gizli işlenen, yeri ve zamanı tamamen saldırganın belirlediği cinsel suçları cezasız bırakmak.

Kadına karşı sistematik şiddet işkencedir, insanlık suçudur

Kadın cinayetleri ve kadına karşı şiddet konusunda taleplerimiz arasından cezaların ağırlaştırılması ve tahrik/iyi hal gibi indirimlerin kaldırılması çok fazla öne çıkıyor. Şiddeti önleyecek, durduracak, caydıracak kurumsal mekanizmalar ve hukukun önleyici işlevini öne çıkartma konusu hep göz ardı ediliyor.

Birçok kadın cinayetinde ağırlaştırılmış müebbet cezası verildi, hiçbir indirim uygulanmadı. Örneğin Değer Deniz davasında indirimlerin neden uygulanmayacağını ayrıntılı bir biçimde anlatan güzel bir karar aldık. Hatta Özgecan Aslan'ın katili cezaevine sokulan tabanca ile öldürüldü. Ama cinayetler bitmek bir yana hızı bile kesilmedi. Dolayısıyla idam cezası da gelse, kimyasal ve hatta cerrahi hadım da uygulansa bu suçlar bitmeyecek. O zaman bizim farkındalık yaratıcı politikalara, eğitim sisteminin değişimine, önleyici tedbirlere, kurumsal mekanizmalara öncelik vermemiz gerekiyor. Küçük suçlar, kabahatler dediğimiz hakarete, tehdide, tacize, basit yaralamaya ilişkin yaptırımları etkili bir biçimde uygulamamız gerekiyor. Şiddet başladığı anda durdurmak gerekiyor ki, süreç içinde şiddetin en uç biçimleri olan cinayet ve tecavüze kadar varmasın.

Bu noktada, 1 Haziran 2005 tarihinden beri yürürlükte olduğu halde bir türlü uygulanmayan Türk Ceza Kanunu'nun Eziyet başlıklı 96. Maddesini hatırlatmak istiyorum. İşkence bölümü içinde yer alıyor. Bir kimsenin fiziksel ya da duygusal olarak acı çekmesine neden olan davranışlar devlet görevlilerince yapıldığında işkence, vatandaşlar birbirine uyguladığında eziyettir. Her kim yaparsa yapsın, sistematik şiddet, işkencedir. Zamanımız olmadığı için bu konuda BirGün gazetesine yazdığım Kadına karşı sistematik şiddet işkencedir ve insanlığa karşı suçtur başlıklı yazıyı¹ hatırlatmakla yetineyim. Aile içi şiddet genel olarak sistematiktir ve birçok şiddet biçimi iç içe geçerek uygulanır. Israrlı takibin, mobbingin birçok biçimi sistematik olarak uygulanan birden çok suçu içerdiği için eziyettir. Aile içi şiddet ve mobbing konusunda TCK 96 'nın uygulandığı çok az sayıda dava oldu. Bu maddenin daha yaygın ve etkili olarak kullanılması gerekiyor. Eziyetin cezası 2 yıldan 5 yıla kadar. Eşe, çocuğa, anne babaya karşı işlenmesi durumunda ise, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis. Eziyet oluşturan her bir eylemin de ayrıca cezalandırılması gerekiyor. Kamuoyu olarak

¹ Bkz. **GÜLBAHAR, Hülya**; "Kadına karşı sistematik şiddet işkencedir ve insanlığa karşı suçtur", 24.08.2019, BirGün Pazar. Yazıya ulaşmak için bkz. <https://www.birgun.net/haber/kadina-karsi-sistematik-siddet-iskencedir-ve-insanliga-karsi-suclur-266105>

hep büyük olaylara; çocuk cinsel istismarına, tecavüze ve kadın cinayetlerine tepki veriyoruz. Hâlbuki ona giden yolu başında durdurursak belki de bu ağır suçları çok azaltmış olacağız. Şiddetin sistematik hale gelmesini engellememiz, sistematik hale dönüştüğü anda etkili bir şekilde cezalandırmamız gerek. Sistematik şiddet döngüsü yerleştikten sonra kadının o şiddet döngüsünü kırıp içinden çıkması çok zor oluyor. Bunun için hem kurumsal mekanizma lazım; hem de bizim taleplerimizi ve stratejimizi değiştirmemiz gerekiyor.

Bizim 15 yıldır işletemediğimiz eziyet maddesindeki, kadına karşı sistematik şiddet biçimlerinin belli durumlarda işkence ve zalimane muamele olduğu gerçeği, 14 Temmuz 2017’de Birleşmiş Milletler tarafından da ilan edildi. (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi CEDAW Komitesi, 35 No.lu Tavsiye Kararı). Kısacası elimizi güçlendiren hem ulusal bir mevzuat, hem de uluslararası bir dayanak var.

Yoksulluğu ve cinsiyetçiliği ortadan kaldırmadan, yoksulluk nafakası tartışılmaz

Şiddet tanımı içinde ekonomik şiddet, sistemin benimsemediği bir şiddet türü. İstanbul Sözleşmesi’yle, 6284 sayılı yasayla hukukumuzda, gündelik hayatımıza dâhil oldu. Çok gecikmiş bir düzenleme bu. Çünkü kadına yönelik şiddet biçimlerinin çoğunun altını kazıdığımız zaman zaten ekonomik şiddet görüyoruz. 2005’te TCK tartışılırken Adana’da, ölen eşinin işlettiği firmanın başına geçen kadın, abimizin mirası bizindir diyen erkek kardeşleri tarafından öldürülmüştü. Erkeklerden biri firmayı işletmeye koyuldu. Diğeri, erkeklerle konuştu, ölen abimizin ve ailemizin namusunu kirletti diyerek aldığı indirimlerle sadece 2,5 yıl yatıp çıkmak üzere cezaevine girdi. Namus indirimli cinayet, aslında kadının iş yerine el koyma operasyonuydu.

Ekonomik şiddet, kadınların bağımsız bir hayat kurmalarını engelleyen ve ister ataerki, ister patriarka, ister erkek egemenliği –adına her ne dersek diyelim- onun kalbini oluşturan bir şey. Yani kadınların bedenlerinden; o bedenin doğurganlığından ve o bedenin emek gücünden karşılıksız yararlanma meselesi. Nafaka derken de biz tam da bundan bahsediyoruz. Tam da kadının ev içine hapsedilmiş olan emeğinin erkek cinsinin hizmetine sunulmasından bahsediyoruz ve gerçekten de çok ciddi bir sistem tartışması yapmış oluyoruz. Tabi ki feministler olarak bizim birinci önceliğimiz, kadın erkek eşitliğinin sağlanması; kadınların erkeklerle eşit bir şekilde (hatta pozitif ayrımcılık yapılarak, teşvik edilerek) eğitim, çalışma, miras, mülkiyet gibi haklardan yararlanması ve hiçbir erkeğin –baba ya da koca- bakımına ya da nafakasına ihtiyaç duymaması. Ama siz sistemi, kız çocuklarının 4+4+4 parçalı ile eğitim

hayatından çıkıp bir an önce evlenmesi ve çok çocuk doğurması üzerine kurarsanız; o zaman bu kadınların nafaka hakkını kabul etmekten başka seçeneğiniz kalmıyor.

Konfüçyus'un 500. yüzyıldan kalma sözünü sürekli tekrarlıyorum: Kadınlar doğduklarında babalarına, evlenince kocalarına, yaşlanınca oğullarına hizmet ve itaat etmek zorundadır diyen sözünü... Maalesef, bu söz 21. yüzyılda bizim Milli Eğitim Bakanlığı'nın ders kitaplarına girdi. Ders kitaplarından toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik tüm ifadeler bir bir ayıklanırken; kadının erkeğe itaatini "ibadet" olarak tanımlayan, aile reisliğini geri getirmeye yönelik ifadeler eklendi. Anaokullarından başlayarak toplumsal cinsiyet eşitliği dersi vermek gerekirken; anaokulundan başlayarak kadınların erkeklere hizmet ve itaat etmesi gerektiği, örneğin kadınların erkeklerin ayaklarını yıkaması gerektiği anlatılıyor. Diyanetin hazırladığı "erkeğe çay yapıp götürme, kek yapıp götürme" şeklinde hizmet etme ve erkeğin ilgisizliği karşısında da boynunu büküp itaat etme ve hatta cep telefonu mesajıyla ilgi, şefkat dilenme gibi olumsuz video bunun bir örneği. Bütün bir toplumu, tüm kadınları ve erkekleri, anaokulundan başlayarak böyle biçimlendirdikten sonra, boşanan kadını işsiz ve nafakasız bırakmayı teklif edebilmek; yoksulluk nafakasını tartışmaya açmak, kadının ev içi emeğini tamamen bedavaya getirme girişiminden başka birşey değildir.

"Erkekler kadınların sosyal sigortası değil, devlet fon oluştursun" diyenler var. Zorunlu tasarruf fonu, konut edinme fonu, işsizlik fonu gibi fonların Türkiye'de vatandaşa anlamlı bir geri dönüşünün olmadığı, devletin yeni bir vergilendirme yöntemi olduğunu biliyoruz. Tasarruf fonuna yıllarca para ödersin, eline geçen para ile ailecek dışarıda akşam yemeği bile yiyemezsin; konut edinemezsin, iade ettikleri para ile konutunun aylık aidatını bile zor ödersin... Dolayısıyla fonlar, vatandaşa yeni yüksek getirecek çözümler yerine kadınların eğitim ve meslek edinmesi, çalışma hayatında sağlam bir yer bulmasını sağlamak gerek.

Türkiye'de, kadın cinayeti rakamları gerçekleri yansıtmıyor, günde en az üç kadın öldürülüyor. Cinskırım boyutuna ulaşan cinayetleri önlemek için devlet hangi bütçeden ne kadar payı ayırıyor, buna da ayrıca bakmak gerekiyor. Belediyeler dahil Türkiye'de toplam sığınak sayısı 144. Oysa ki, Belediyeler Kanunu'na göre 100.000'i geçen nüfuslu bütün belediyelerin sığınak açması lazım. AKP, CHP, MHP İyi Parti farkı olmaksızın tüm belediyelerin sığınak açması gerekiyor. Yani sadece devlet açmayacak. Ülkede belediyeler arası bir sığınaklar ağı olması gerekiyor, şu anda belediyelere ait 32 sığınak var ve kapasiteleri sadece 725. (Burada HDP'li belediyeleri özellikle anmıyorum, çünkü onlar işbaşına gelir gelmez kadın danışma merkezleri ve sığınak açmaya girişiyorlar ama hepsine kayımlar atanıyor ve kayımların ilk işi bu kadın kurumlarını kapatmak oluyor maalesef).

Kadınlar ve ihtiyaçları söz konusu olduğunda herkes suskun; ama kadın cinayeti dendiğinde timsah gözyaşları boğulma tehlikesi yaratacak düzeyde. İstanbul Sözleşmesi'nin denetim organı olan GREVIO'nun Ekim 2018 tarihli Türkiye raporuna göre her 200.000 yerleşik kişiye bir adet cinsel şiddet kriz merkezi açmak gerekiyor. Şu ana kadar Türkiye'de bir tane açılmış değil. Cinsel şiddet mağdurlarının gidebileceği tek bir kurumsal merkez yok şu anda. 6284 sayılı yasa gereğince gördüğü şiddetin durdurulması için devlete başvuran kadınların durumu ortada: 2016 yılında 55.757 kadın başvurmuş, sadece 10 kadına geçici maddi yardım, 6 kadına da kreş yardımı yapılmış. Kreş yardımı ise, kadın çalışıyorsa 2, çalışmıyorsa 4 ay süreli olabiliyor. Boşanan kadının nafakasını kesmek, 2-3 yıl gibi sürelerle sınırlamak isteyenler devleti göreve çağırıyor. Ama devletin kadına destek politikası bu kadar işte... Kadınlara kariyer değil, annelik öneriyorsanız; boşanmadan sonra eğer çocuğu varsa çocukların bakımını kadınların üzerine bırakıyorsanız bu nafakayı ödeyeceksiniz.

Aslında sadece yoksulluk nafakası değil erkeğin yükümlü olacağı tüm nafakalar tartışmaya açılmak isteniyor

Türkiye'de boşanan kadının nafaka hakkını tartışmaya açanların önemli bir bölümü maalesef çocuklarına nafaka ödemek istemeyen erkekler. Bunu gizleyerek sanki kadına nafaka ödüyormuş gibi davranıyorlar. Örneğin, Tarık Işıldak diye biri, eşi eşinin nafaka artırma duruşmasına sevgilisiyle el ele geldiğini; hâkime “nafakayı artırın çünkü nişanlımla evlenemiyorum” dediğini iddia etti. Belli ki çocuğa nafaka ödemiyor ya da yetersiz bir nafaka ödüyor, çocuğun bütün yükünü kadının üzerinde bırakmış. Ama bunu çarpıtıp kadının nafakasymış gibi yansıtıyor. Oysa kadının nafakası olsa, sevgilisiyle geldiği an davayı kaybeder, nafakası kesilir. Ama medya bayıldı bu habere, sorgulamadan yayınladı durdu günlerce. Sorgulanmaya başlandığı anda da adam tüm sosyal medya hesaplarını kapatıp kayboldu. Kadına ödenen yoksulluk nafakası adı altında, çocukların iştirak nafakasının yanı sıra boşanma davası sürerken ödenen tedbir nafakası da tartışmaya açılıyor.

Kadının ev içi ve ev dışı emeğini erkeğe ücretsiz ve itirazsız sunmasını isteyen bu sistemin güçlü bir sacayağı var: Diyanet, eğitim bakanlığı ve medya. Üç ideolojik aygıt sürekli olarak kadına karşı ekonomik şiddet uyguluyor; kadını evlilik içinde bedavaya çalıştırmak üzerine kurulu bir propaganda yapıyorlar. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan daha geniş bir teşkilata, kadroya ve bütçeye sahip olan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Diyanet TV'si ve diğer yayınları, nafaka üzerinden kadınlara düşmanlık örgütlemeye çalışıyor. İlahiyat profesörü denilen bir takım adamlar, İslami inanca göre, Talâk Suresi uyarınca kadına, eski eşten gebe kalma süresinin belli olacağı süre kadar (iddet müddeti olan) üç ay ya da 4 ay 10

günden fazla nafaka ödenmesi haramdır diyorlar. Kız çocuğu için 9, erkek çocuk için 12 yaşa kadar nafaka ödenmeli diyorlar; kız ise evlenmesini, erkekse çalışmasını ima ediyorlar. Yoksa 9 ya da yaşından sonra çocukların bakım yükümlülüğü neden sadece annelerinin üzerine bırakılsın?

Milli eğitim müfredatına örnekler vermiştik.

Onyıllardır boşanmış erkeklerin en büyük destekçileri medya ve özellikle magazin basını. Mehmet Ali Erbil'in eski eşlerine ödediği yüksek nafaka bizim magazin basınıımızın bir numaralı konularından biri idi. Ondan boşalan tahta şimdi Acun Ilıcalı oturtuldu.

Sistem, tüm ideolojik aygıtlarıyla yoğun bir mesai harcayarak kadının emeğini bedavaya getirmeye çalışıyor. En çok kullanılan argümanlardan biri, "Bir gün evli kalıp, ömür boyu nafaka ödeme yükümlülüğü altına girmek". Boşanmalar içinde 1 yıldan kısa evliliklerin oranı %3,2. Kadın Dayanışma Vakfı'nın açıkladığı nafaka raporunun ortaya koyduğu gibi boşanmayla ilgili rakamlar Türkiye'de hiç de alarm veren rakamlar değil. Ne evlilik oranları çok düşük, ne de boşanma oranları aşırı yüksek. Türkiye'deki boşanma oranları OECD'nin de, Avrupa ülkelerinin de gerisinde. (Kadın Dayanışma Vakfı'nın açıkladığı Yoksulluk Nafakası Raporu için: <https://www.raporlar.org/yoksulluk-nafakasi-raporu-kadin-dayanisma-vakfi/>)

Süresiz Nafaka Olur mu?

Nafaka karşıtlarının temel argümanı, kadına bağlanan nafakanın süresiz, ömürboyu ödenecek bir nafaka olduğu iddiası. Bu konu Anayasa Mahkemesi'ne götürüldü ve mahkeme yoksulluk nafakasının süreli olarak bağlanması talebini reddetti. (AYM, 2011/136 E., 2012/72 sayı ve 17/05/2012 tarihli kararı).

Kestel Asliye Hukuk Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak TMK 175. Maddedeki "süresiz" ibaresinin Anayasa'nın 2. (sosyal hukuk devleti ilkesi), 10. (kanun önünde eşitlik) ve 41. (ailenin korunması) maddeleri yönünden iptalini istemişti. Anayasa Mahkemesi iptal talebini reddetmiş ve kararında şu gerekçelere yer vermişti:

"... 'süresiz olarak' ibaresinin, nafaka alacaklısının her zaman ölünceye kadar yoksulluk nafakası alacağı anlamına gelmemektedir. Kanun koyucunun ... 'süresiz olarak' ibaresine yer vermesinin amacı, boşanmadan dolayı yoksulluğa düşecek olan eşin

diğer eş tarafından, şartları bulunduğu sürece ekonomik yönden desteklenmesi ve asgari yaşam gereksinimlerinin karşılanmasıdır.

Evlilik birliğinde eşler arasında geçerli olan dayanışma ve yardımlaşma yükümlülüğünün, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da kısmen devamı niteliğinde olan yoksulluk nafakasının özünde, ahlâki değerler ve sosyal dayanışma düşüncesi yer almaktadır.”

Mahkeme kararında da belirtildiği gibi nafaka “şartları bulunduğu sürece” ödenmektedir. Öncelikle TMK 175. Madde, boşanma yüzünden yoksulluğa düşme, kusuru daha ağır olmama koşullarıyla nafaka bağlanabileceğini belirterek herkese nafaka bağlanmasını engellemektedir. Bu barajı geçenlere “süresiz” olarak bağlanan nafakanın hangi koşullarda ortadan kalkacağını, yani “süresinin dolmuş olacağını” ise TMK 176 düzenlemektedir.

TMK 176’ya göre yeniden evlenme ve ölüm halinde nafaka herhangi bir mahkeme kararına gerek olmaksızın kendiliğinden kalkar. Alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılır. Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hallerde nafakanın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.

Görüldüğü gibi, bağlanan nafakanın kaldırılması veya azaltılması konusunda oldukça net bir yasal düzenleme vardır. Ne yazık ki, içinde bulunduğumuz toplumun ve yargı sisteminin süregelen ve hatta iktidar politikaları nedeniyle pekiştirilen cinsiyetçi yapısı nedeniyle yasadaki bu düzenlemeler de kadınlar aleyhine uygulanmaktadır. Örneğin bir davada, eski iş arkadaşıyla iş bulmak için bir akşam yemeğinde buluşup, bunun fotoğrafını da, herkes iş aradığını bilsin diyerek kendi sosyal medyasında paylaşan bir kadının nafakası sadece bu fotoğraf nedeniyle kesilmiştir.

Kaldı ki, süre şartı olmadan bağlanan yoksulluk nafakası, aslında iş hukukundaki “belirsiz süreli iş akdi”ne benzemektedir. Çünkü, işçi ve işveren belirsiz süreli bir iş akdi yaptıklarında bir süre belirlemezler. Bu iş sözleşmesi, taraflardan biri ölünceye kadar sürebilir, hatta taraflardan birinin ölümünden sonra da sürebilir. Ama bu bir kölelik anlaşması olmadığı için, yasada belirtilen koşullar gerçekleştiğinde, işçi de, işveren de bu sözleşmeyi her zaman feshedebilir. İş hukukundaki bu “yasal koşullara bağlı göreceli süresizlik” düzenlemesine itiraz etmeyenlerin, aynı mantıktaki nafaka düzenlemesine karşı çıkmaları objektif bir hukuki duruşla açıklanamaz.

Özetle yoksulluk nafakası sadece ve sadece yasal koşullar izin verdiği sürece süresizdir. Kaldı ki, nafaka talebi ciddi hak düşürücü sürelerle bağlıdır. Boşanma davası kesinleştikten sonraki bir yıl içinde talep edilmediği takdirde bir daha talep edilebilme imkanı yoktur. Şu ya da bu nedenle nafaka bir kez kesildiği takdirde bir daha yoksulluk nafakası talep edebilme imkanı da yoktur.

Ayrıca evlilik yoluyla zenginleşen cins genel olarak erkeklerdir. Kadınlar, evlilik yoluyla emeklerine elkonularak yoksullaştırılan cinstir. Bu nedenle kadınların yasaları öğrenmesi, yargı mekanizmalarında kendilerini avukatları ile temsil ettirebilmeleri ekonomik olarak da zordur. Bu nedenle, yoksulluk nafakasının bağlandığında süresiz olması, yasal koşulları doğduğunda kesilmesi en adil hukuki yoldur.

Yoksulluk nafakası tarihin her aşamasında olmuştur.

Nafaka, tarih boyunca çeşitli toplumlarda değişik isim ve türlerde düzenlenmiştir. Çünkü topluluk halinde yaşamın, aile olmanın bir gereğidir. Çünkü ahlaki ve toplumsal bir sorumluluktur. Hayattaki hiçbir ilişkiyi adaletsiz bir biçimde sonlandıramazsınız.

Yukarıda belirttiğimiz 2012 tarihli Anayasa Mahkemesi kararına yazdığı karşı oy yazısında üye **Hicabi DURSUN** şöyle diyor: *“Tarihin hiçbir döneminde, hiçbir hukuk sistemi boşanan eşlerden biri yoksulluğa düşecek diye diğeri için ömür boyu sürebilecek yoksulluk nafakası yükümlülüğü öngörmemiştir.”*

Ama karşı oy yazısında bu iddiasının dayanaklarını göstermiyor. Gösteremez de. Çünkü “nafaka”nın, tarihin tüm dönemlerinde ve dünyanın birçok ülkesinde gerekirse “ömürboyu sürebilecek” bir dayanışma yükümlülüğü olduğunu bilmeme ihtimali yok.

Çok uzun tarihlere gitmeye gerek yok, Roma Hukukunda “Code of Justinien”de hısımlar arasındaki süresiz nafaka yükümlülüğünü hatırlatmakla yetinelim. Yürürlükteki TMK’da da yardım nafakasında “süre” yok. TMK md. 364 uyarınca “bir kimsenin, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan altsoy ve üstsoy ile kardeşlerine ödemesi gereken” yardım nafakasında süre olmamasını sorun etmeyen hukukçuların, boşanma halinde bağlanacak yoksulluk nafakasına, daha bağlanırken bir süre sınırı getirilmesini talep etmeleri, ancak boşanıldığı anda unutulmak istenen kadına nafaka tek kuruş bile olsa nafaka ödemek istememekle açıklanabilir.

Nafaka gerçekten tarihi bir konu. Osmanlı'da Mecelle-i Ahkamı Adliye'de nafakaya ilişkin hüküm olmadığından 1917 yılında yayınlanan Meşihati-İslamiye'de sadece nafakayla ilgili sorunlarda uygulanmak üzere tam 634 maddelik "Kitabul-Nafakat" yayınlanmış ve nafaka sorunlarında buradaki hükümler uygulanmış.

Nafaka tarihi, kadınlara karşı ekonomik şiddetin tarihi

Nafaka tarihi, aslında aile hukukunun tarihi. Aile hukuku tarihi, kadınların hayatlarına, ev içi/ev dışı emeklerine ve aynı zamanda bedenlerinde büyütüp doğurduğu çocuklara bile el koymanın tarihi.

Siyasetçiler ve kimi akademisyenler eliyle kadınların emeklerine devlet destekli el konuluş süreçleri konusunda çok tecrübe kazandık. Özellikle yeni medeni yasayı yapış sürecinde bir kez daha gördük ki, Türkiye'de yasa yapma süreçleri şöyle işliyor: Siyasetçiler ve akademisyenleri el ele bir ülke kanununu seçip; aynen Türkçe'ye çevirip yerli bir yasa yapmaya karar veriyorlar. Akademisyenler oturup o ülkenin yasalarını kelime kelime çeviriyorlar. Ancak o çeviriler, erkeklerin kendi hayatlarına ve ceplerine dokunan bir yer geldiğinde; akademi, siyaset, bürokrasi ittifakı ile derhal "yerli ve milli" hale getirilip kadınlar aleyhine çarpıtılıyor. Her seferinde... 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren yeni TMK'daki, aile konutu bunun bir örneği. Aile konutunda boşanmadan sonra çocuklarla birlikte kimin ve ne kadar süreyle oturacağını hakimın takdir etmesi gerekirken; boşanma kesinleştiği anda kadın ve çocukların kapı önüne konulması şeklinde yerleştirilip millileştirilmiş oluyor. Herkesin bildiği üzere dünyanın her yerinde boşanmak isteyen erkekler, boşanma davalarını açmadan önce çeşitli hileli yöntemlerle malvarlıklarını kaçırmaktadırlar. Kayıtlı bir toplum olan İsviçre medeni yasasında bu tür muvazaalı iptaller için 3 yıl, beş yıl gibi uzun süreler var iken; Türkiye gibi kayıtsız bir toplumda bu süreler birden 1-3 yıla indirilir. Üstelik hukukumuzda örneğin tapu ile ilgili işlemlerde bile muvazaaya olduğunda zamanaşımı olmadığı halde, aile hukuku ve kadının hakları sözkonusu olduğunda muvazaaya bile son derece kısa süreler getirilir.

Boşanma sonrası kadına bağlanan yoksulluk nafakası konusunda da, ülkemizde bu klasik cinsiyetçi hukuki süreçler işledi elbette.

Türkiye'de aile hukuku ve nafaka konusunda görevli yargı makamı olan Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin başkanı Ömer Uğur Gençcan, Türkiye'de yoksulluk nafakasının 1988

yılına kadar bir yıl verildiğini, erkeklerin 80 senelik kazanılmış haklarının 1988 yılında ellerinden alındığını anlatıp duruyor. 8 Mart 2020 tarihinde hala görevi başında. ”*Ben hakimim ben doğruyu söyleyeceğim... Bayram değil seyran değil (1988 yılında nafakayı) süresize çevirdiler... 'Adam ölünce alamıyor. Tabii ki alamayacaksın. Rahmetlinin mirasçuları sana mı verecek? Bak gördün mü süreli işte. Ölünce bitiyor. E tabii ki bitecek canım. Yeniden evlenince bitiyor. E tabii ki bitecek. Sen elin adamıyla evlen bende sana ödemeye devam edeyim... Sen elin adamıyla gayri meşru yaşa ben de sana her akşam içki parayı gönderim. Var mı böyle bir şey? Bunları örnekleyerek bu sürelidir denilir mi ya. Tabii ki bitecek bu haller. Bu hale düşmezse, kocan ölmezse, kötü yola düşmezse, evlenmezsen ölene kadar alıyorsun. Ben 1988'den bu yana bu nafakanın süresiz olmasını içime sindiremedim. Ben yatmışım biriyle sen de yatmışsın biriyle. Ben sana bir ömür boyu nafaka. Ben tükürdüm sen tükürdün. Bir ömür boyu nafaka. Böyle bir şey mi olur? ' diye konuşmalara devam ediyor.*

Anayasa Mahkemesi üyesi Hicabi Dursun gibi, Yargıtay'ın aile hukuku ile görevli daire başkanı Ömer Uğur Gençcan'ın yoksulluk nafakası ile ilgili tarihimizi bilmemesi mümkün mü?

Hiç uzatmadan söyleyelim ki, 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu İsviçre Medeni Kanunu'ndan aynen çevrildi. Elbette bu aile hukuku konusunda büyük bir atılımdı. Ama nedense, İsviçre Medeni Kanunu'nda boşanan kadının yoksulluk nafakası konusunda herhangi bir süre sınırı yokken, Türkçe çevirisi içine “**bir sene müddetle**” diyerek süre sınırı getirildi. Kaynak kanunda “**süresiz**” olan bu nafakaya, Türkiye’de bir yıl süre konularak tam 62 yıl boyunca milyonlarca kadının hakları gasp edildi. Boşanan kadınların sadece bir yıl nafaka ödenerek içine itildiği bu yokluk ve yoksulluk, akademi dünyası dahil herkesin vicdanını rahatsız ettiği için 1988 yılında bir yıllık süre sınırı yasadan çıkarıldı. İşte nafaka mağduru erkekler, boşanmış babalar gibi adlar altında örgütlenen bir grup erkeğin ve onları destekleyen hukukçuların, siyasetçilerin ve medyanın kazanılmış haklarımız elden gitti diye ağladığı değişiklik bu: Kadınlara devlet eliyle 62 yıl boyunca uygulanan ekonomik şiddete son verilmesi!

“Süresiz” Yoksulluk nafakası dünyanın birçok ülkesinde var

“*Tarihin hiçbir döneminde, hiçbir hukuk sisteminde*” süresiz nafaka yok diyenlere TBMM Boşanma Komisyonu Raporu’na bakmasını önermemiz gerekiyor. Kısaca “TBMM Boşanma Komisyonu Raporu” dediğimiz bu raporun 330. Sayfasında ülkelere göre nafaka

tablosu var. Yoksulluk nafakasına süre sınırı getirilmesini savunan bu rapor bile, yaptığı tabloda saydığı ABD, Almanya gibi ülkelerde nafakanın “sürelili ya da süresiz” olduğunu yazmak zorunda kalıyor. Ölüncüye kadar nafaka mı olur diye sorunlara kötü bir haberimiz daha var. Rapordaki bu tablodaki şimdilik bilebildiğimiz kadarıyla üç ülkede, İngiltere, Almanya ve Belçika’da koşulları varsa nafaka yükümlüsü öldükten sonra da nafaka yükümlülüğü devam ediyor.

- Tablonun orijinali için <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss399.pdf>

Ülke	Süre
ABD	Özel Koşullara Bağlı Olarak Sürelili (20 kriter) ya da Süresiz (New Jersey, Connecticut, Vermont, Kuzey Carolina, Batı Virginia, Florida, Oregon)
Almanya	Nafaka alacaklısının yaşı, sağlık durumu, işi, eğitimi, müşterek çocuğun bakım ve yetiştirilmesi ve hakkaniyet dikkate alınarak hakim sürelili veya süresiz olarak belirler. (BGB Par.1586 b - Borçlunun ölümünün nafaka alacağını sona erdirmemesi)
Avusturya	Prencip olarak, nafaka bir süreye bağlı değil ancak bazı koşulların varlığı halinde 3 yıla kadar hükmedebilir.
Belçika	Yoksulluk nafakası kural olarak evlilik süresini geçemez. Bununla beraber, nafaka alan muhtaç duruma düşeceğini kanıtlarsa bir süre daha nafaka devam edebilir. (Ölümden sonra bile)
Fransa	Yoksulluk nafakası kural olarak bir defaya mahsus tazminat şeklinde ödenmekte, ancak borçlu ödeme güçlüğü içinde ise 8 yılı geçmeyecek şekilde karar verilmektedir.
İngiltere	Hâkim periyodik nafaka ödemesinin ne zaman başlayacağını ve ne zaman sona ereceğini kendisi takdir edebilmektedir. (Ölümden sonra bile)
İsviçre	Hakim aşağıdaki şartların varlığı halinde belli süreyle nafakaya hükmeder; <ul style="list-style-type: none"> • Evlilik süresi. • Yükümlülüklerin paylaşımı. • Yaşam standardı. • Yaş ve sağlık durumu. • Gelir ve malvarlığı. • Çocuk bakımının kapsamı. • Eşlerin mesleki eğitim ve kariyer beklentileri ve iş yaşamına yeniden entegre olmalarının olası maliyeti. (2000 yılında sürelili oldu)

Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi'nde birinci sırada yer alan İzlanda'da kadınların işgücüne katılma oranı 83,2 ve buna rağmen boşanma halinde kadınlara nafaka ödenmesine hükmedilebiliyor. Kadın istihdamının yüksek olduğu ve teşvik edildiği diğer ülkelerde de süreli ya da süresiz, hala nafaka denen bir destek mekanizmasının olması bize konunun ancak ekonomik toplumsal politikalar ile ve zaman içinde çözülebileceğini gösteriyor.

Türkiye, Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi'nde 144 ülke arasında 131. sırada ve kadın istihdamı, şişirilmiş resmi istatistiklerde bile ancak %33,6. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2017'de Türkiye'de erkek istihdam oranını %65,1; kadın istihdamı oranı %28 olarak açıklamıştı. İş ve kreş yokluğunda, kadınların nafaka hakkının da ellerinden alınmaya kalkışılması milyonlarca kadını açlığa mahkum etmek anlamına geliyor.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2017 Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi Bağlamında Türkiye'nin de Dahil Olduğu G20 Ülkeleri Arasından En Yüksek Üç, Orta Üç ve En Alt Üç Sıralamadaki Ülkelerin Endekste Yer Alan Bazı Konu Başlıklarına Göre Karşılaştırılması (Hazırlayan: Gülşah Serel)

	144 Ülke Arasında Sıralama	Kişi Başı GSMH (USD)	İşgücüne Katılım Oranı (%)		Tahmini Gelir (USD)		Ekonomide Kanun Yapıcılar, Üst Düzey Yöneticiler (%)		Okuryazarlık Oranı (%)		Kadın İstihdamında da Ayrımcılığı Yasaklayan Kanunlar Var mı?	Yarı Zamanlı Çalışanlar Oranı (%)		Kendi Hesabına Çalışanlar Oranı (%)		Ücretsiz Aile İşçiliği Oranı (%)		Kendi Banka Hesabı Var mı? (%)	
			K	E	K	E	K	E	K	E		K	E	K	E	K	E	K	E
			K	E	K	E	K	E	K	E		K	E	K	E	K	E	K	E
İzlanda	1	45.276,45	83,2	87,5	43.250,00	59.495,00	34,2	65,8	99,0	99,0	Evet	37,7	22,8	5,3	10,2	0,0	0,1	-	-
Norveç	2	63.810,79	76,2	80,3	52.272,00	66.219,00	37,9	62,1	99,0	99,0	Evet	46,8	31,0	3,5	6,3	0,2	0,2	100	100
Finlandiya	3	39.422,65	74,3	77,0	35.846,00	50.482,00	34,1	65,9	99,0	99,0	Evet	36,8	26,3	6,9	11,8	0,5	0,6	100	100
			K	E	K	E	K	E	K	E		K	E	K	E	K	E	K	E
Belçika	31	41.945,69	63,4	72,8	36.604,00	56.472,00	32,7	67,3	99,0	99,0	Evet	40,9	18,4	7,1	12,3	1,2	0,5	99,5	96,7
Hollanda	32	47.128,31	74,2	84,6	33.090,00	68.898,00	25,4	74,6	99,0	99,0	Evet	62,1	28,8	10,3	14,1	0,7	0,2	99,2	99,4
Portekiz	33	27.006,87	70,0	76,8	25.916,00	35.862,00	35,8	64,2	92,9	96,3	Evet	25,3	18,3	9,7	14,9	0,6	0,6	86,1	88,8
Avustralya	35	44.414,03	70,8	82,5	35.979,00	57.677,00	37,6	62,4	99,0	99,0	Evet	46,8	24,4	8,1	12,8	0,3	0,2	99,0	98,7
			K	E	K	E	K	E	K	E		K	E	K	E	K	E	K	E
Japonya	114	38.239,77	66,4	85,0	28.724,00	54.818,00	12,4	87,6	99,0	99,0	Evet	38,6	13,4	3,9	7,9	4,4	0,8	97,0	96,2
Güney Kore	118	34.985,85	55,9	76,4	22.090,00	49.386,00	10,5	89,5	-	-	Evet	17,8	7,9	14,1	26,5	8,7	1,0	93,4	95,4
Türkiye	131	23.679,40	33,6	76,6	14.917,00	33.867,00	15,1	84,9	92,6	98,6	Hayır	25,7	12,6	8,8	20,1	26,4	4,6	44,3	69,0

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2017 Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi Bağlamında Türkiye'nin de Dahil Olduğu G20 Ülkeleri Arasından En Yüksek Üç, Orta Üç ve En Alt Üç Sıralamadaki Ülkelerin Endekste Yer Alan Bazı Konu Başlıklarına Göre Karşılaştırılması (Hazırlayan: Gülşah Seral)

	144 Ülke Arasında Sıralama	Her Gün Çalıştığı Süre (dakika)		Her Gün Ücretsiz Yapılan İş Oranı (%)		Ortalama Evlenme Yaşı		25 Yaşına Geldiğinde Evlenmiş Olma Oranı (%)		Kadınların İlk Çocuk Doğurma Yaşı (Ortanca Değer)	İlköğretimi Bitirme Oranı (25-54 yaş, %)		Liseyi Bitirme Oranı (25-54 yaş, %)		Üniversite Bitirme Oranı (25-54 yaş, %)		Ömürde Toplumsal Cinsiyet Dayalı Şiddete Maruz Kalma Olasılığı (%)
		K	E	K	E	K	E	K	E		K	E	K	E	K	E	
İzlanda	1	-	-	-	-	28,1	30,0	14,0	6,1	31	93,7	93,7	66,1	60,5	26,3	22,4	22,0
Norveç	2	439,8	454,2	48,1	35,8	31,8	33,8	5,6	1,9	31	99,9	100	99,8	99,9	40,9	31,1	27,0
Finlandiya	3	442,0	408,0	52,5	39,0	30,1	31,9	8,1	3,8	31	100	100	99,6	99,7	53,5	34,4	30,0
		K	E	K	E	K	E	K	E		K	E	K	E	K	E	
Belçika	31	434,0	416,4	56,5	36,2	26,3	28,6	27,1	13,5	31	100	100	91,1	91,8	43,8	34,8	24,0
Hollanda	32	459,7	486,8	55,3	27,3	26,2	28,7	27,2	12,8	31	100	100	91,6	91,6	27,8	27,8	25,0
Portekiz	33	559,4	468,6	58,7	20,6	30,1	32,2	9,5	3,9	31	98,7	98,6	65,3	60,3	29,9	20,8	19,0
Avustralya	35	483,0	475,7	64,4	37,1	29,9	31,4	9,8	4,5	31	100	100	99,9	99,8	36,2	28,7	25,0
		K	E	K	E	K	E	K	E		K	E	K	E	K	E	
Japonya	114	505,6	533,3	59,2	11,6	29,7	31,2	10,4	6,0	31	100	100	99,0	99,0	52,9	48,6	15,0
Güney Kore	118	500,6	466,9	45,4	9,6	28,8	32,0	6,3	1,8	32	91,2	97,6	66,2	79,6	19,7	29,3	-
Türkiye	131	500,3	476,7	75,3	24,4	24,2	28,1	41,4	11,0	29	86,8	94,2	40,1	57,5	10,6	13,7	42,0

Kadının alacağı nafakanın süresini yargıcın takdirine bırakmak

Nafaka ile ilgili olarak, Türkiye koşullarında birbirinden acımasız iki seçenek tartışılıyor. İlki, nafakanın süreye bağlanması, ikincisi ise nafaka ödeme süresinin hakim takdirine bırakılması.

Nafakanın süreye bağlanması konusundaki tartışmaların ilk döneminde, nafakanın evlilik süresi kadar olması konusunda pazarlıklar yürütülüyordu. Bu seçenekte, kısa evliliklerde özellikle de çocuk varsa kadınların mağdur olacağı açıkça görüldüğünden evlilik süresi + en az 3 ya da 5 yıl süreli nafaka ödenmesi gerektiği tartışılıyordu. Ancak 2020 itibarıyla nafakanın evlilik süresine bağlanması formülünden şimdilik vazgeçilmiş gibi görünüyor; sadece “minimum iki ya da üç yıl”dan söz ediliyor. Maksimum ne olur konusunda kimse bir şey söylemiyor. Bu da bize evlilik süresi 40 yıl da olsa, 1 yıl da olsa, nafakanın tüm evlilikler için 2-3 ya da 3-5 yıl gibi kısa sürelerle sabitlenmek istendiğini gösteriyor.

Aileden sorumlu bakan Zehra Zümrüt Selçuk, “Kimsenin mağdur olmasını istemiyoruz, hak temelli adaletten yana bakıyoruz” dedikten sonra “Nafaka konusunda takdir yetkisinin hakimde olması, nafaka süresinin de minimum 2 ya da 3 yıl olması tartışılabilir. Çünkü evlilik kurulmuş ve boşandıktan sonra bir atlatma süreci var. Görüşümüz bu uygulamanın minimum sınır dikkate alınarak hakimin takdir yetkisinde olması” diyerek kimi mağdur edeceğini açıkça ilan etmiş oluyor. Küçük yaşta eğitimden alınarak, ev kadınlığı dışında bir meslek

edinmesi engellenen; çocuk yaşta zorla evlendirilip en az üç, mümkünse beş çocuk doğurtulan kadınların; ikinci, üçüncü eşlere yelken açan kocalarının ödeyeceği 2 ya da 3 yıllık nafakadan sonra eteğinde 3-5 çocuk ile ortada kalması “hak temelli adalet” olarak tanımlanıyor!

Nafakanın süre olarak sınırlandırılması da, hakimin takdirine bırakılması da günümüz koşullarında kabul edilemez. Nafakanın süresini hakimin inisiyatifine bırakmak demek, kadınların hayatını, muhalefet şerhinden alıntı yaptığımız Anayasa Mahkemesi üyesi ya da Yargıtay’ın aile hukuku ile ilgili kararları inceleyen daire başkanının zihniyetine terk etmek demek. Hukuk fakülteleri dahil eğitimin tüm aşamalarından ve meslek içi eğitimlerden kadın erkek eşitliği ile ilgili her şeyi çıkarıp, erkeklerin üstün olduğu iddiası ile yetiştirilmiş hukukçular arasından; zaten kadın erkek eşitliğine inanmayan, nafakanın sınırlandırılması gerektiğini savunan iktidar ve adalet bakanı tarafından özenle seçilerek atanmış olan hakimlerden kadınlar için adil kararlar vermesini beklemek mümkün mü? Nitekim nafaka süresi tartışmaya açıldığından beni, yasadaki açık hükme ve anayasa mahkemesinin kararına rağmen bölge idare mahkemeleri nafakayı ya iki yıl gibi süreye bağlıyor ya da yaklaşık iki yıllık nafakanın toptan ödenmesine karar veriyor. Yargıtay’ın ilgili dairesi ise bu kararları onaylıyor. Erkek egemen yargı, erkekleri çıkarları sözkonusu olduğunda akli ve vicdani bir yana bıraktığı gibi, yasayı ve AYM kararlarını çiğnemekte hiçbir beis görmüyor.

Ne yazık ki şu anda herhangi bir yasa değişikliğine bile gerek olmadan, kadınların yoksulluk nafakası hakkı (üstelik de geri dönüşsüz olarak) fiilen iki yıla indirilmiş oluyor. Kadının nafakasına göz dikenleri tatmin etmek mümkün değil. Bu fiili uygulamanın yasa ile perçinlenerek kalıcı hale getirilmesini istiyorlar. Tabi nafakanın süre ile sınırlandırılması ile de yetinmiyorlar. Sırada diğer talepleri var: Eşit kusurda nafaka bağlanmaması, nafaka ödemeye zorlayan tazyik hapsinin kalkması, boşanma sırasında hükmedilen maddi ve manevi tazminatların sembolik miktarlara indirilmesi, evlilik içinde edinilen malların eşit paylaşımından vazgeçilmesi, kadının ev içi emeğinden kaynaklanan miras payının kaldırılması, geleneksel olarak kadına ait olan takılara el koyduklarında kadınların bunu geri talep edememesi ya da yarısını talep edebilmesi...

Nafaka Hakkı Kadın Platformu’nda bir araya gelen kadın örgütleri, kadın haklarına her alanda başlatılan bütünsel saldırılara karşı EŞİK-Eşitlik İçin Kadın Platformu’nu oluşturdu ve kadınların nafaka hakkına dokunulmaması için de çalışıyor. Sorunun, kadınlara iş, çocuklara kreş politikaları ile çözülmesi için, tek bir kadının bile erkeklerden gelecek nafakaya mahkum olmaksızın yaşayacağı bir Türkiye için mücadele ediyor ve toplumun tüm kesimlerinden bu mücadelesine destek bekliyor.